

Briselē, 12.5.2023.
COM(2023) 249 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/92/ES par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām piemērošanu

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS	3
2. MAKSĀJUMU KONTU TARIFU PĀRREDZAMĪBA UN SALĪDZINĀMĪBA	4
3. PIEKĻUVE MAKSĀJUMU KONTIEM	5
3.1. Nediskriminējoša piekļuve maksājumu kontiem	5
3.2. Piekļuve MKAP	5
3.3. Pakalpojumu saraksts	10
4. MAKSĀJUMU KONTU MAIŅA	11
5. IESPĒJAMO TURPMĀKO AR MAIŅU SAISTĪTO PASĀKUMU NOVĒRTĒJUMS	13
5.1. Iespēja paplašināt 10. pantā minēto maiņas pakalpojumu, attiecinot to arī uz pārrobežu maiņu	13
5.2. Izvērtējums par tādas sistēmas izstrādi, kas nodrošinātu maksājumu automatisku pārvirzīšanu	13
5.3. Izmaksu un priekšrocību izvērtējums par maksājumu kontu pārnesamību visā Savienībā	14
6. PAŠREIZĒJO PASĀKUMU EFEKTIVITĀTE UN VAJADZĪBA PĒC PAPILDU PASĀKUMIEM, LAI PALIELINĀTU FINANSIĀLO IEKĻAUTĪBU UN PALĪDZĒTU NEAIZSARGĀTĀM PERSONĀM SAISTĪBĀ AR PĀRMĒRĪGĀM PARĀDSAISTĪBĀM	15
7. PIEMĒRI AR DALĪBVALSTU PARAugPRAKSI, KĀ SAMAZINĀT PATĒRĒTĀJU ATSTUMTĪBU NO PIEKĻUVES MAKSĀJUMU PAKALPOJUMIEM	16
8. SECINĀJUMS	17

SAĪSINĀJUMI

NILLN	Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana
NILLN/TFN	Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršana
NILLND (Direktīva (ES) 2015/849) ¹	Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas direktīva
<i>BIC</i> kods	Bankas identifikācijas kods
EBI	Eiropas Banku iestāde
TID	Tarifu informācijas dokuments
<i>IBAN</i>	Starptautiskais bankas konta numurs
MKD	Maksājumu kontu direktīva (Direktīva 2014/92/ES) ²
MKAP	Maksājumu konts ar pamatfunkcijām
MSP	Maksājumu pakalpojumu sniedzējs

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV L 141, 5.6.2015., 73.–117. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/92/ES (2014. gada 23. jūlijs) par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (OV L 257, 28.8.2014., 214.–246. lpp.).

1. IEVADS

Maksājumu kontu direktīva (MKD jeb direktīva) tika pieņemta 2014. gada 23. jūlijā kā daļa no ES centieniem uzlabot patērētāju maksājumu kontu tarifu pārredzamību un salīdzināmību, kā arī atvieglot maksājumu kontu maiņu un sekmēt MKAP atvēršanu un izmantošanu ES.

MKD stājās spēkā 2014. gada 17. septembrī. Savukārt īstenošanas tehniskos standartus un regulatīvos tehniskos standartus³ attiecībā uz direktīvas pārredzamības prasību īstenošanu sāka piemērot 2018. gada oktobrī.

Dalībvalstīm līdz 2016. gada 18. septembrim bija jātransponē un jāpublicē direktīvas prasību izpildei nepieciešamie normatīvie un administratīvie akti. Tomēr tikai 9 dalībvalstis⁴ bija paziņojušas par pilnīgu transponēšanu noteiktajā termiņā (vai neilgi pēc tā). Pret pārējām 18 dalībvalstīm Eiropas Komisija uzsāka pārkāpuma procedūru par transponēšanas nepaziņošanu. Visas attiecīgās ar nepaziņošanu saistītās pārkāpuma procedūras tika slēgtas pēc tam, kad dalībvalstis paziņoja Komisijai, ka ir transponēšanu pabeigušas (un Komisija šo transponēšanu bija novērtējusi un apstiprinājusi). Komisija vēl nav uzsākusi pārkāpuma procedūras par MKD neievērošanu.

Šis ziņojums ir pieņemts, ievērojot direktīvas 28. pantu, kurā noteikts, ka Komisijai līdz 2019. gada 18. septembrim jāiesniedz ziņojums par direktīvas piemērošanu. Ziņojuma sniegšana aizkavējās, jo bija jānodrošina, ka direktīva ir tikusi piemērota noteiktu laiku. Vienlaikus Komisija ir pieņēmusi direktīvas 27. pantā prasīto ziņojumu (27. panta ziņojums).

Šā ziņojuma vajadzībām Komisija uzsāka divus pētījumus. Pirmajā pētījumā (*Deloitte* pētījums Nr. 1⁵) ir izvērtēta direktīva un sniegta informācija, kas nepieciešama, lai novērtētu direktīvas piemērošanu. Tas aptvēra 16 dalībvalstis⁶. Otrajā pētījumā (*Deloitte* pētījums Nr. 2⁷) ir novērtēti iespējamie jaunie rīki, ar ko atvieglot pārrobežu maiņu, un, pamatojoties uz šo pētījumu, ir izstrādāta 5. nodaļa, kurā izvērtēti iespējamie papildu pasākumi, lai atvieglotu maiņu. Arī dalībvalstis ir sniegušas svarīgus datus/informāciju šā ziņojuma vajadzībām. Tomēr Komisija ziņojuma izstrādē saskārās ar dažām grūtībām, it īpaši ar pieejamo un salīdzināmo datu trūkumu. MKD mērķis ir veicināt vienotā tirgus izveidi finanšu mazumtirdzniecības pakalpojumu nozarē un it īpaši maksājumu kontu jomā. Direktīvas mērķis bija to panākt, 1) nodrošinot maksājumu kontu tarifu pārredzamību un salīdzināmību; 2) nodrošinot patērētājiem piekļuvi maksājumu kontiem (ar pamatfunkcijām) un 3) atvieglot

³ "Komisijas Deleģētā regula (ES) 2018/32 (2017. gada 28. septembris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/92/ES papildina saistībā ar regulatīvajiem tehniskajiem standartiem Savienības standartizētajai terminoloģijai attiecībā uz raksturīgākajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar maksājumu kontu(OV L 6, 11.1.2018., 3.–25. lpp.)"; "Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/34 (2017. gada 28. septembris), ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz tarifu informācijas dokumenta standarta noformējumu un tā vienoto simbolu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/92/ES (OV L 6, 11.1.2018., 37.–44. lpp.)"; "Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/33 (2017. gada 28. septembris), ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz tarifu pārskata standarta noformējumu un tā vienoto simbolu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/92/ES (OV L 6, 11.1.2018., 26.–36. lpp.)".

⁴ Visas atsaucēs uz dalībvalstīm šajā ziņojumā attiecas uz 27 ES dalībvalstīm.

⁵ *Deloitte, Study on the Payment Accounts Market*, 2020, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0854f727-6117-11eb-8146-01aa75ed71a1/language-en>.

⁶ Beļģija, Bulgārija, Čehija, Francija, Grieķija, Itālija, Īrija, Latvija, Luksemburga, Nīderlande, Polija, Somija, Spānija, Ungārija, Vācija un Zviedrija.

⁷ *Deloitte, Study on tools designed to facilitate switching and cross-border opening of payment account on the EU payment accounts market*, 2021, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/70d1fcb7-f338-11eb-aeb9-01aa75ed71a1>.

maksājumu kontu maiņu. Turpmākajās nodaļās ir novērtēta direktīvas piemērošana, kā arī 28. pantā prasītie papildu elementi.

2. MAKSĀJUMU KONTU TARIFU PĀRREDZAMĪBA UN SALĪDZINĀMĪBA

Kā noteikts direktīvas 7. pantā, dalībvalstīm jānodrošina, ka patērētājiem valsts mērogā ir bezmaksas pieeja vismaz vienai tīmekļa vietnei, kas salīdzina tarifus. Direktīvas 7. panta 3. punktā attiecībā uz salīdzināšanas tīmekļa vietni ir uzskaitītas šādas prasības: tā ir neatkarīga; skaidri atklāj tīmekļa vietnes īpašniekus; tajā ir norādīti skaidri un objektīvi salīdzināšanas kritēriji; tajā lieto skaidru un nepārprotamu valodu; tā tiek atjaunināta; tā aptver nozīmīgu tirgus daļu; kā arī nodrošina efektīvu procedūru, lai ziņotu par nepareizu informāciju par publicētajiem tarifiem.

Pēc apspriešanās ar dalībvalstīm un attiecīgo ekspertu grupu (*GEGREFS*) Komisijai kopumā ir radies iespaids, ka direktīvas 7. panta 3. punktā patlaban uzskaitītās prasības ir pietiekamas un ka nav steidzamas nepieciešamības šo sarakstu grozīt. Tomēr *Deloitte* pētījumā Nr. 1, pamatojoties uz identificēto direktīvas prasībām atbilstošo tīmekļa vietņu pārskatu, ir norādīts, ka šādas divas 3. punktā uzskaitītās prasības nedarbojas pilnīgi: 1) prasība noteikt objektīvus salīdzināšanas kritērijus un 2) prasība ziņot par nepareizu informāciju par publicētajiem tarifiem. Turklāt radās problēmas saistībā ar informāciju par to, kad vietne pēdējo reizi atjaunināta. Tomēr *Deloitte* pētījumā Nr. 1 norādītās problēmas vairāk attiecas uz tīmekļa vietnes darbības aspektu, nevis uz pašu sarakstu. Saistībā ar to Komisija turpinās cieši uzraudzīt situāciju, lai nodrošinātu, ka atbilstīgās dalībvalstu tīmekļa vietnes patiešām atbilst direktīvas 7. panta 3. punkta prasībām.

Direktīvas 28. panta 3. punktā noteikts, ka ziņojumā jānovērtē, vai ir nepieciešams akreditēt salīdzināšanas tīmekļa vietnes. Kopumā dalībvalstis uzskatīja, ka tā netiktu radīta liela pievienotā vērtība, galvenokārt tāpēc, ka pašreizējās atbilstīgās salīdzināšanas tabulas ir publiskas un līdz ar to būtībā uzticamas. Turklāt sertifikācijas process būtu dārgs un laikietilpīgs. Lielākajā daļā dalībvalstu nav reģistrētas ar salīdzināšanas tīmekļa vietni saistītas problēmas, tāpēc nav vajadzības grozīt pašreizējo sistēmu.

Saistībā ar pasākumiem attiecībā uz “piedāvājumu kopumiem” jānorāda, ka 4. pantā par TID, 5. pantā par “Pārskats par tarifiem” un 8. pantā ir atsauce uz komplektu jēdzienu. *Deloitte* pētījumā Nr. 1, pamatojoties uz apkopotajiem datiem, tika konstatēts, ka ieinteresētās personas “komplektu” ir interpretējušas divējādi un atšķirīgi: vai nu kā i) maksājumu konta apvienojumu ar dažādiem ar to saistītiem pakalpojumiem, kas ļauj to izmantot (piemēram, karti vai pārtēriņu); vai ii) maksājumu konta apvienojumu ar citiem finanšu produktu veidiem (piemēram, apdrošināšanu un hipotēku). Saistībā ar to 16 dalībvalstis (BE, BG, DE, IE, ES, IT, LV, LU, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SI un SK) puda atbalstu idejai direktīvā ieviest termina “komplekts” definīciju, lai viestu papildu skaidrību (it īpaši sasaistīšanas un komplektēšanas gadījumos). Tomēr dažas citas dalībvalstis pret šādu pieeju izturējās piesardzīgi, apgalvojot, ka termins jau ir pietiekami skaidrs un lietderīgāk būtu šo jautājumu risināt direktīvas 4. pantā. Saistībā ar to attiecībā uz 4. pantu par TID jānorāda, ka “pakalpojumu komplektiem” veltītā TID sadaļa dažos gadījumos varētu būt pārāk gara. Iemesls ir tas, ka atsevišķas bankas savā TID min vairākus komplektus, līdz ar to TID ir vairākas lapas garš un tas ir pretrunā mērķim izveidot īsu, atsevišķu TID. Tāpēc tās uzskata, ka visas iespējamās komplektu jēdziena izmaiņas būtu jāparedz 4. pantā. Plašākā nozīmē attiecībā uz 4. pantu jānorāda, ka neparedzētas sekas ir dokumentu par maksājumu kontu tarifu līmeņiem dublēšanās tajās dalībvalstīs, kurās jau bija dokumenti ar tādu pašu

informāciju. Patiesībā, pamatojoties uz dalībvalstu sniegtajām piezīmēm, jāsecina, ka būtiskākās neparedzētās sekas bija dokumentu par maksājumu kontu tarifu līmeņiem dublēšanās tajās dalībvalstīs, kurās jau bija dokumenti ar tādu pašu informāciju. Komisija par šīm problēmām ir pienācīgi informēta un, veicot direktīvas pārskatīšanu, ņems vērā saņemtos ieteikumus.

3. PIEKĻUVE MAKSĀJUMU KONTIEM

3.1. Nediskriminējoša piekļuve maksājumu kontiem

Direktīvas 15. pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai kredītiestādes nediskriminētu patērētājus, kas ir likumīgi Savienības rezidenti, to pilsonības, dzīvesvietas (vai jebkuru citu Pamattiesību hartas 21. pantā minētu iemeslu) dēļ gadījumos, kad minētie patērētāji iesniedz pieteikumu maksājumu konta atvēršanai vai piekļuvei maksājumu kontam ES. Direktīvas 15. pantā arī noteikts, ka MKAP izmantošanas noteikumi nekādā gadījumā nav diskriminējoši.

Dalībvalstis ir vai nu īpaši transponējušas nediskriminācijas noteikumu, vai arī secinājušas, ka šis punkts jau ir iekļauts to spēkā esošajos tiesību aktos. Tomēr tikai dažas dalībvalstis ir integrējušas nediskriminācijas principu savos tiesību aktos tā, lai tas attiektos ne tikai uz piekļuvi maksājumu kontiem, bet arī uz piemērojamajiem nosacījumiem.

Neraugoties uz šo noteikumu, patērētājiem ar citu valstspiederību vai patērētājiem citā dzīvesvietā joprojām var būt atšķirīgas iespējas piekļūt maksājumu kontiem. Piemēram, prasība uzrādīt konkrētas valsts personu apliecinošu dokumentu var atšķirīgi ietekmēt patērētājus no citām dalībvalstīm. Kā liecina *Deloitte* pētījums Nr. 1 un kā norādīts Komisijas saņemtajās sūdzībās, grūtības var rasties arī saistībā ar maksājumu kontu pārrobežu atvēršanu, it īpaši attiecībā uz kontu pārrobežu atvēršanu tiešsaistē, kas dažkārt nav pieejama patērētājiem no citām dalībvalstīm⁸. Komisija ir saņēmusi arī sūdzības par atšķirīgiem tarifu līmeņiem, ko piemēro dalībvalsts nerezidenti. Ja papildu maksas nav balstītas uz objektīvi pamatotām izmaksām, tad lielākas maksas iekasēšana par MKAP no nerezidentiēm ir diskriminējoša.

Šīs atšķirīgās prasības var ne tikai izraisīt atšķirīgu attieksmi daudzos gadījumos, bet arī ietekmēt piekļuvi maksājumu kontiem, to skaitā MKAP. Šie gadījumi ir sīkāk aprakstīti 3.2. iedaļā.

3.2. Piekļuve MKAP

▪ Tiesības uz MKAP

Lai veicinātu finansiālo iekļautību, direktīvas 16. pantā ir noteiktas tiesības piekļūt MKAP visiem patērētājiem, kuri ir likumīgi ES rezidenti. Tas attiecas arī uz patērētājiem bez pastāvīgas adreses, patvēruma meklētājiem un patērētājiem, kuriem ir atteikta uzturēšanās

⁸ Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 1 dažas bankas uzskata, ka tās nespēj izpildīt NILLN/TF prasības vai uzņemties nepieciešamo sarežģītības vai izmaksu līmeni.

atļauja, bet kuru izraidīšana nav iespējama juridisku vai faktisku iemeslu dēļ⁹. Atbilstīgi 16. panta 1. punktam dalībvalstīm jānodrošina, ka visas kredītiestādes vai pietiekams kredītiestāžu skaits piedāvā patērētājiem MKAP nolūkā nodrošināt visiem patērētājiem pieeju šiem kontiem to teritorijā.

Šīs tiesības uz MKAP dalībvalstis ir transponējušas savos tiesību aktos. Vairumā dalībvalstu MKAP tiek piedāvāts kā atsevišķs produkts, kas atšķiras no standarta maksājumu konta. Tomēr dažās dalībvalstīs¹⁰ (dažas vai visas) kredītiestādes nepiedāvā MKAP kā atsevišķu produktu, bet izvēlas piedāvāt standarta kontu visiem patērētājiem.

Vairums dalībvalstu pieprasa, lai visas kredītiestādes, kas piedāvā maksājumu kontus, piedāvātu arī MKAP, bet dažas dalībvalstis¹¹ to prasa tikai dažām kredītiestādēm, kuras atbilst noteiktiem kritērijiem. Tomēr kredītiestādes, kurām ir šāds pienākums, parasti nodrošina plašu piekļuvi. Turklāt dažās dalībvalstīs MKAP piedāvā arī citi maksājumu pakalpojumu sniedzēji.

Tāpēc nozaru un patērētāju organizācijas kopumā piekrīt, ka patērētājiem viņu valstī ir pietiekama piekļuve MKAP¹².

Direktīvas 16. pantā ir paredzētas vairākas (iespējamās) atkāpes no šīm tiesībām uz MKAP. Praksē vissvarīgākā atkāpe attiecas uz NILL. Saskaņā ar MKD 16. panta 4. punktu dalībvalstīm jānodrošina, ka kredītiestādes noraida pieteikumu maksājumu kontam ar pamatfunkcijām, ja šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpti noteikumi par nelikumīgi iesūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kas noteikti Direktīvā 2005/60/EK¹³. Tas var būt pretrunā ar tiesībām uz MKAP, un mijiedarbība var nebūt pilnīgi skaidra. MKD 34. apsvērumā uzsvērts, ka NILL noteikumi nebūtu izmantojami kā iemesls komerciāli mazāk izdevīgu klientu atraidīšanai. Pašlaik nav citu vispārīgu ES līmeņa norādījumu par dažādu noteikumu savstarpējo saistību.

Ar MKAP atvēršanu saistītas grūtības ir jo īpaši konstatētas šādās jomās.

- 1) Konkrētu personu apliecinošu dokumentu trūkums: vairākos ziņojumos ir konstatētas grūtības atvērt MKAP konkrētu personu apliecinošu dokumentu trūkuma dēļ¹⁴, un par

⁹ Šīs tiesības uz MKAP ir bijis būtisks instruments, lai nodrošinātu Ukrainas bēgļu finansiālo iekļautību. Tiklīdz Ukrainas bēgļi saņēma pagaidu aizsardzību, viņiem bija tiesības piekļūt MKAP.

¹⁰ Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 1 piecās dalībvalstīs nav atšķirības starp standarta maksājumu kontiem un maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (sīkāk sk. 31. attēlu).

¹¹ Dalībvalstis, kurās MKAP piedāvā tikai dažas kredītiestādes: Grieķija, Horvātija, Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Slovākija (sīkāku informāciju sk. 27. panta ziņojumā).

¹² 100 % nozaru organizāciju un 70 % patērētāju organizāciju piekrita, ka visiem patērētājiem viņu valstī ir piekļuve MKAP (sīkāk sk. *Deloitte* pētījuma Nr. 1 D pielikuma 5. attēlu).

¹³ Direktīva 2005/60 ir atsaukta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV L 141, 5.6.2015., 73.–117. lpp.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>.

¹⁴ *Deloitte* pētījums Nr. 1, EBI atzinums par patvēruma meklētājiem, EBI ziņojums par patērētāju tendencēm 2021 [EBI ziņojums par patērētāju tendencēm \(europa.eu\)](https://www.ebi.europa.eu/press-releases/2021/01/2021-01-20-ebi-report-on-trends-in-the-use-of-cryptocurrency).

tām Komisijai ir iesniegtas arī iedzīvotāju sūdzības. NILL/TFN direktīvās prasītā klienta identitātes pārbaude parasti tiek veikta, pamatojoties uz personu apliecinošiem dokumentiem. Prasība uzrādīt dalībvalsts izdotu standarta personu apliecinošu dokumentu var radīt īpašas grūtības ne tikai patvēruma meklētājiem un bēgļiem, bet arī (atkarībā no konkrētās prasības) citu dalībvalstu valstspiederīgajiem. Šis jautājums jau ir daļēji aplūkots EBI atzinumā par klienta uzticamības pārbaudes pasākumu piemērošanu klientiem, kuri ir patvēruma meklētāji no paaugstināta riska valstīm vai teritorijām ārpus ES, un EBI 2022. gada aprīlī publicētajā paziņojumā par “Finansiālo iekļautību saistībā ar Ukrainā notiekošo karu”.¹⁵ Turklāt dažkārt ar grūtībām, atverot maksājumu kontu, saskaras bezpajumtnieki (piemēram, kad viņiem tiek lūgts norādīt adresi).

- 2) Pārrobežu piekļuve maksājumu kontiem: *Deloitte* pētījumā Nr. 1 ir ziņots arī par grūtībām atvērt MKAP citā dalībvalstī (arī tiešsaistē), un Komisija par tām ir saņēmusi plašas sabiedrības sūdzības. Šīm grūtībām var būt dažādi iemesli. Piemēram, šādas grūtības var būt saistītas ar konkrētu dokumentu trūkumu vai nepieciešamību pierādīt patiesu interesi, bet tās var būt saistītas arī ar NILL/TFN iemesliem, ņemot vērā, ka maksājumu konta atvēršana citā dalībvalstī var tikt uzskatīta par neparastu apstākli, kas NILL/TFN riska novērtējumā ietver potenciāli augstāku risku¹⁶.
- 3) Riska mazināšanas prakse saistībā ar NILL novēršanu: grūtības atvērt MKAP ir radušās arī tāpēc, ka kredītiestādes ir īstenojušas riska mazināšanas praksi (t. i., kad tās nolemj neatvērt (vai slēgt) maksājumu kontus konkrētām klientu kategorijām, jo tām ir lielāks nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas risks). Kā izklāstīts EBI atzinumā par “risku mazināšanu”¹⁷, tā var jo īpaši attiekties uz patērētājiem, kuri ir saistīti ar konkrētām (augsta riska) trešām valstīm vai ar politiku. Komisija ir saņēmusi sūdzības arī par šo jomu.
- 4) Riska mazināšanas prakse saistībā ar ASV Likumu par ārvalstu kontu nodokļu pienākumu izpildi (*FATCA*): ar grūtībām ir saskārušies arī patērētāji ar dubulto ES/ASV pilsonību, kuri ir iesnieguši lūgumrakstus Eiropas Parlamentam un sūdzējušies Komisijai. Kā EBI norādīja savā atzinumā par riska mazināšanu, dažas kredītiestādes, iespējams, ir nolēmušas nenodrošināt maksājumu kontus ASV valstspiederīgajiem, ņemot vērā *FATCA* noteiktos pienākumus un iespējamās sankcijas.

EBI jau ir sniegusi dažus norādījumus, kas var palīdzēt novērst nevēlamu riska mazināšanu¹⁸. Tā jo īpaši ir precizējusi, ka, piemērojot uz risku balstītu pieeju, netiek prasīts, lai uzņēmumi atteiktu vai izbeigtu darījumu attiecības ar visām klientu kategorijām, kuras tiek uzskatītas par tādām, kas rada lielāku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas risku. Tāpēc dažas dalībvalstu kompetentās iestādes to ir iekļāvušas savās pamatnostādņēs.

¹⁵ [EBA-Op-2016-07 \(Opinion on Customer Due Diligence on Asylum Seekers\).pdf \(europa.eu\)](#); un [EBA calls on financial institutions and supervisors to provide access to the EU's financial system \[Eiropas Banku iestāde \(europa.eu\)\]](#).

¹⁶ Skat. III pielikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai. Šajā pielikumā sniegts minētās direktīvas 18. panta 3. punktā minēto potenciāli augstāka riska situāciju faktoru un pierādījumu veidu neizsmelošs saraksts.

¹⁷ [EBA Opinion and annexed report on de-risking.pdf \(europa.eu\)](#).

¹⁸ [Final Report on Guidelines on revised ML TF Risk Factors.pdf \(europa.eu\)](#) un [EBA Opinion and annexed report on de-risking.pdf \(europa.eu\)](#).

Lai samazinātu risku, kas saistīts ar riska mazināšanu NILL novēršanas nolūkā, Komisija ir ierosinājusi īpašus noteikumus tiesību aktu paketē par NILL/TFN, ko tā iesniedza 2021. gada jūlijā¹⁹. Konkrētāk, lai uzraudzības iestādes varētu novērtēt, vai iestādes ir pienācīgi kalibrējušas savu klientu uzticamības pārbaudes praksi, priekšlikumā par NILL regulu²⁰ ir iekļauta prasība iestādēm, kas nolemj neuzsākt darījumu attiecības ar potenciālo klientu, saglabāt dokumentāciju par šāda lēmuma pamatojumu. Turklāt sestās NILL direktīvas priekšlikumā²¹ ir iekļauta prasība, ka NILL uzraudzības iestādēm jāsadarbojas ar uzraudzības iestādēm, kas atbild par Maksājumu pakalpojumu direktīvas²² un MKD īstenošanu.

Grūtības panākt tiesību uz MKAP īstenošanu var rasties arī tāpēc, ka, neraugoties uz MKD 16. panta 7. punktā noteikto vispārīgo pienākumu nekavējoties informēt patērētāju par atteikumu un atteikuma konkrēto iemeslu, tas bieži vien nenotiek, jo NILL noteikumus ir noteikts iepriekšējas brīdināšanas aizliegums, kas atkāpjas no šā vispārīgā pienākuma.

Citas MKD paredzētās atkāpes ietver iespēju pieprasīt, lai patērētāji, kuri vēlas atvērt MKAP, izrādītu patiesu interesi to darīt (16. panta 2. punkts). Tikai dažas dalībvalstis²³ ir izmantojušas šo iespēju. Turpretim daudzas dalībvalstis ir izmantojušas 16. panta 5. punktā paredzēto iespēju atļaut kredītiestādēm noraidīt pieteikumu MKAP, ja patērētājam jau ir maksājumu konts kredītiestādē, kas atrodas to teritorijā.

Turklāt vairākas dalībvalstis ir izmantojušas iespēju noteikt ierobežotus un īpašus papildu gadījumus, kad pieteikumus var noraidīt vai kad tie būtu jānoraida, ar nosacījumu, ka šo izņēmumu nolūks ir atvieglot bezmaksas piekļuvi MKAP saskaņā ar MKD 25. panta mehānismu vai izvairīties no gadījumiem, kad patērētāji ļaunprātīgi izmanto savas tiesības (MKD 16. panta 6. punkts). Piemēram, dažas dalībvalstis ir noteikušas kritērijus, saskaņā ar kuriem pieteikuma iesniedzējiem ir jāiesniedz pierādījumi, ka viņi nav izdarījuši krāpšanu vai citus noziedzīgus nodarījumus vai ka tie ir noteikuši valsts drošības izņēmumu. Direktīvas 19. panta 3. punktā paredzēto iespēju noteikt papildu ierobežotus un īpašus gadījumus, kad kredītiestāde var vienpusēji izbeigt MKAP pamatlīgumu, ir izmantojušas daudzas dalībvalstis līdzīgos (un citos) gadījumos (piemēram, noteiktu tīšu noziedzīgu nodarījumu vai komercdarbības gadījumā).

▪ Vidējā gada maksa, ko iekasē par MKAP

Saskaņā ar MKD 18. panta 1. punktu dalībvalstīm jānodrošina, ka kredītiestādes piedāvā MKAP “bez maksas vai piemērojot samērīgus tarifus”. Dalībvalstis to ir īstenojušas dažādos veidos. Dažas dalībvalstis²⁴ ir nolēmušas, ka MKAP ir jānodrošina bez maksas, vai ir noteikušas skaidrus tarifa ierobežojumus vai precīzus tā aprēķināšanas parametrus. Citas dalībvalstis pieprasa, lai konti tiktu piedāvāti bez maksas vai piemērojot samērīgus tarifus, bet

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-counterering-financing-terrorism_en.

²⁰ COM(2021) 420 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0420&from=LV>.

²¹ COM(2021) 423 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=LV>.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/2366 (2015. gada 25. novembris) par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK (OV L 337, 23.12.2015., 35. lpp.).

²³ Šo iespēju ir izmantojušas piecas dalībvalstis (sk. *Deloitte* pētījuma Nr. 1 72. lpp.).

²⁴ Deviņas dalībvalstis (sīkaku informāciju sk. *Deloitte* pētījumā Nr. 1, 35. lpp., 5. tabula). Skatīt arī EBI 2022. gada decembrī publicēto ziņojumu par tematisko pārskatu par banku pakalpojumu mazumtirdzniecības produktu tarifu un maksu pārredzamību un līmeni ([Report on the thematic review on fees and charges.pdf](https://www.ebi.europa.eu/~/media/2022/12/2022-12-15-report-on-the-thematic-review-on-fees-and-charges.pdf) (europa.eu)).

nenosaka nekādus papildu kritērijus (papildus 18. panta 3. punktā noteiktajiem kritērijiem attiecībā uz to, ko varētu uzskatīt par “samērīgu”).

MKAP tarifu līmenis dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs.²⁵ Dažkārt pat vienā un tajā pašā dalībvalstī ir liela atšķirība starp lētākajiem un dārgākajiem piedāvājumiem. Salīdzinot ar standarta maksājumu kontu tarifiem²⁶, MKAP parasti var būt lētāki, bet ne ievērojami lētāki.

Nozaru organizācijas un dažas patērētāju organizācijas²⁷ *Deloitte* pētījumā Nr. 1 tomēr norādīja, ka MKAP kopumā būtu pieejami ikvienam.

▪ Piemērošana praksē / MKAP izmantošana

Kā norādīts 27. panta ziņojumā, laikposmā no 2016. līdz 2021. gadam MKAP dažās dalībvalstīs tika izmantoti ievērojamā apmērā. Piemēram, atsevišķās dalībvalstīs, kurās iepriekš bija augstāks iedzīvotāju bez maksājumu konta īpatsvars, ir bijis ievērojams pieaugums²⁸. Tomēr dažās citās tas bija diezgan zems²⁹. Turklāt jaunākais, datubāzes *Global Findex* 2021. gada izdevums³⁰ liecina, ka no 2017. līdz 2021. gadam vairumā dalībvalstu ir palielinājies to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir bankas konts (vecumā no 15 gadiem), un dažās no tām 2021. gadā šis rādītājs sasnies 100 %.

Salīdzinoši nelielajam MKAP skaitam var būt vairāki un dažādi iemesli. Pirmkārt, daudzās dalībvalstīs, kad tika pieņemta MKD, to cilvēku procentuālais īpatsvars, kuriem ir maksājumu konts, jau bija ļoti augsts. Otrkārt, dažās dalībvalstīs jau bija ieviesti līdzīgi rīki. Treškārt, ņemot vērā standarta kontu (arī bezmaksas tiešsaistes kontu) lielo pieejamību, MKAP var nebūt svarīgi patērētājiem, kuriem ir piekļuve šiem kontiem. Citi mazās izplatības iemesli varētu būt patērētāju informētības trūkums. Nepieciešamā informācija patērētājiem ir pieejama, izmantojot dažādus kanālus, piemēram, tīmekļa vietnes vai izpratnes veicināšanas kampaņas, taču patērētāju organizācijas uzskata, ka patērētāju informētības līmenis par viņu tiesībām uz MKAP joprojām ir diezgan zems un ka daudzas bankas proaktīvi nepiedāvā patērētājiem MKAP. Dažos gadījumos MKAP izmantošanu var ierobežot arī tā tarifī. Kā norādīts datubāzē *Global Findex*, citi iemesli, kāpēc patērētājiem nav maksājumu konta tajās dalībvalstīs, kurās ir zemāks to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir bankas konts, var būt nepietiekami līdzekļi, neuzticēšanās finanšu iestādēm vai tas, ka finanšu iestādes atrodas pārāk tālu.

²⁵ Sk. *Deloitte* pētījuma Nr. 1 34. lpp., lai iegūtu sīkāku informāciju par izvēlētajās dalībvalstīs piedāvāto MKAP tarifu līmeņiem. Tie svārstās no nulles līdz vairāk nekā 90 EUR gadā.

²⁶ Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 1 standarta fiksētie tarifi par maksājumu kontiem (kuriem var būt jāpieskaita mainīgie tarifi) dažās dalībvalstīs var būt salīdzinoši augsti (līdz pat 160 EUR gadā), bet citās tie var būt salīdzinoši zemi (mazāk par 20 EUR gadā). Tomēr vairākās dalībvalstīs vismaz viena no galvenajām kredītiestādēm piedāvā standarta kontus ar nulles fiksēto tarifu. Digitālie standarta konti parasti ir bez maksas. Turklāt dažās dalībvalstīs var būt arī samazināti tarifi par īpašiem kontiem (piemēram, jauniešiem vai vecāka gadagājuma cilvēkiem). Dažās dalībvalstīs ievērojami atšķiras arī dažādu banku tarifu līmeņi. Neraugoties uz jaunām tirgus dalībniecēm, pēdējos gados tarifu apmēri kopumā nav samazinājušies. Sīkāku informāciju par “tarifulīmeņiem standarta maksājumu kontiem, ko piedāvā atsevišķās dalībvalstīs” skatīt *Deloitte* pētījuma Nr. 1 32. lpp.

²⁷ 23 % patērētāju organizāciju nepiekrīta, ka ikviens varētu atļauties atvērt un izmantot MKAP (sīkāk sk. *Deloitte* pētījuma Nr. 1 D pielikuma 14. attēlu).

²⁸ Piemēram, Čehijā, Grieķijā, Kiprā, Lietuvā. Sīkāku informāciju sk. 4. tabulā — *Kopējais MKAP skaits, kas atvērti katrā 27. panta ziņojuma gadā.*

²⁹ Piemēram, Bulgārijā, Horvātijā, Latvijā, Polijā un Rumānijā. Sīkāku informāciju sk. 4. tabulā — *Kopējais MKAP skaits, kas atvērti katrā 27. panta ziņojuma gadā.*

Vairumā dalībvalstu nav pieejama informācija par to patērētāju raksturojumu, kuri ir atvēruši MKAP.

³⁰ <https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex>.

Taču šķiet, ka šis zemais izmantošanas līmenis nav saistīts ar pašu MKAP nepietiekamo piedāvājumu. MKAP piedāvā visas vai daudzas kredītiestādes atsevišķās dalībvalstīs, un saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 1 nozaru un patērētāju organizācijas kopumā piekrīt, ka patērētājiem ir pietiekama piekļuve MKAP. Nešķiet arī, ka zemā izmantošanas līmeņa galvenais iemesls būtu kredītiestāžu atteikumi nodrošināt MKAP — kā norādīts 27. panta ziņojumā, atsevišķās dalībvalstīs noraidīto pieteikumu skaits kopumā šķiet neliels³¹, lai gan pastāv daži izņēmumi.

MKD mērķis ir nevis obligāti panākt augstu MKAP izmantošanas līmeni, bet gan palielināt finansiālo iekļautību un nodrošināt, lai visiem patērētājiem būtu pieejams MKAP. Ņemot vērā MKAP vispārējo pieejamību, šķiet, ka šis mērķis kopumā ir sasniegts. Turklāt, kā liecina jaunākais, datubāzes *Global Findex 2021*. gada izdevums, to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir maksājumu konts, dalībvalstīs ir palielinājies līdz vidēji 95 %, bet dažās dalībvalstīs — līdz gandrīz 100 %.

Tomēr iepriekš minētajos īpašajos gadījumos var rasties grūtības. NILL/TFN tiesību aktu kopuma mērķis ir samazināt ar riska mazināšanu saistīto risku. EBI ir sniegusi papildu norādījumus par MKD un NILL noteikumu mijiedarbību³².

3.3. Pakalpojumu saraksts

Saskaņā ar 17. panta 1. punktu dalībvalstīm jānodrošina, ka MKAP ietver vairākus pakalpojumus (arī skaidras naudas izņemšanu, kredīta pārvedumu, tiešo debetu un maksājumu darījumus, izmantojot maksājumu karti), ciktāl tie jau tiek piedāvāti patērētājiem, kuriem ir standarta maksājumu konti. Vairumā dalībvalstu MKAP ietver visus 17. panta 1. punktā uzskaitītos pakalpojumus. Tomēr daži no 17. panta 1. punktā iekļautajiem pakalpojumiem (regulārie maksājumi un tiešā debeta maksājumi) atsevišķās dalībvalstīs netika piedāvāti kā daļa no MKAP³³, jo šajās dalībvalstīs šie pakalpojumi netika piedāvāti kā daļa no standarta konta. Dažos gadījumos kredītiestādes sniedz MKAP papildu pakalpojumus (arī pārtēriņa iespējas, kredītkartes un zibmaksājumus), lai gan tas nav prasīts tiesību aktos.

Prasība dalībvalstīm noteikt kredītiestādēm pienākumu nodrošināt MKAP papildu funkcijas, būtu jāpamato ar finansiālās iekļautības apsvērumiem. Tas ir arī rūpīgi jāizvērtē, ņemot vērā ar MKAP nodrošināšanu saistītās kredītiestāžu papildu izmaksas, jo tās varētu palielināt MKAP izmaksas un tādējādi nelabvēlīgi ietekmēt finansiālo iekļautību. Zibmaksājumi nākotnē varētu kļūt par MKAP funkciju, taču, lai gan zibmaksājumi tiek izmantoti aizvien biežāk, tie vēl nav kļuvuši par standartu³⁴. Vēl viena iespējama papildu funkcija varētu būt saistīta ar skaidras naudas pieejamības nodrošināšanu. Saskaņā ar 17. panta 1. punktu MKAP jau patlaban kā pakalpojums būtu jāiekļauj skaidras naudas izņemšana pie kases vai bankomātos, taču filiāļu un bankomātu skaita samazināšanās var (piemēram, dažos attāļajos reģionos) kavēt finansiālo iekļautību kopumā (ne tikai MKAP). Kā izklāstīts stratēģijā

³¹ Sīkāku informāciju sk. 5. tabulā — Noraidīto MKAP pieteikumu skaits un īpatsvars 27. panta ziņojumā.

³² [Guidelines on MLTF risk management and access to financial services.pdf \(europa.eu\)](#)

³³ Trīs dalībvalstīs (sīkāku informāciju sk. *Deloitte* pētījumā Nr. 1, 76. lpp.).

³⁴ Tomēr tas varētu mainīties, ja tiks pieņemts tiesību akta priekšlikums par zibmaksājumiem ([Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulas \(ES\) Nr. 260/2012 un \(ES\) 2021/1230 groza attiecībā uz tūlītējiem kredīta pārvedumiem euro \(europa.eu\)](#)).

“Neliela apjoma maksājumi”³⁵, Komisija piekrīt bažām par pastāvošo risku, ka pieaugošā pakalpojumu digitalizācija var veicināt vēl lielāku to personu atstumtību, kurām nav piekļuves digitālajiem pakalpojumiem. Jautājums par skaidras naudas pieejamību un pieņemšanu ir ticis izvērtēts dažādos forumos (Komisijas līmenī — Ekspertu grupā jautājumos par euro likumīgā maksāšanas līdzekļa statusu (*ELTEG*)³⁶ un Euro neliela apjoma maksājumu padomē). Pēc ziņojuma, ko *ELTEG* pieņēma 2022. gada 6. jūlijā, Komisija izvērtē veidus, kā varētu nodrošināt euro skaidras naudas pieejamību un pieņemšanu³⁷.

Gan patērētāji, gan nozares organizācijas, šķiet, uzskata, ka patērētāji ir apmierināti ar pašlaik piedāvātajiem pakalpojumiem, kuri atbilst valsts prasībām³⁸. Daudzas dalībvalstis arī neuzskata, ka būtu nepieciešams grozīt MKD.

4. MAKSĀJUMU KONTU MAIŅA

Maiņas pakalpojums, pamatojoties uz Eiropas Banku nozares komitejas kopējiem principiem attiecībā uz banku kontu maiņu³⁹, jau pastāvēja vairākās dalībvalstīs pirms MKD stāšanās spēkā, taču 10. pantā tika iekļauta prasība, ka visām dalībvalstīm ir jānodrošina obligāts maiņas pakalpojums⁴⁰. Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 1 MKD tādējādi ir sniegusi visiem ES patērētājiem iespēju viegli un bieži vien bez maksas mainīt kontus iekšzemē. Patērētāji, kas izmantoja šo procesu, uzskatīja, ka tas ir apmierinošs. Trūkumi, par kuriem ziņoja patērētāju organizācijas, ir saistīti ar tehniskām problēmām, kas rodas, piemērojot šo procesu atsevišķos gadījumos, bet ne ar pašu procesu⁴¹.

³⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģiju “Neliela apjoma maksājumi” (COM(2020) 592 *final*). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0592&rid=2>

³⁶ *ELTEG* ir Komisijas ekspertu grupa, kurā darbojas dalībvalstu eksperti un Eiropas Centrālā banka (ECB). Tās galvenais mērķis ir apspriest euro skaidras naudas pieņemšanu un pieejamību. *ELTEG* jaunākajā 2022. gada jūlija ziņojumā norādīts, ka dalībvalstīm būtu jāuzrauga bankomātu tīkli un papildu skaidras naudas piekļuves punkti banku filiālēs, lai nodrošinātu pietiekamu pārklājumu, īpaši tad, kad šādas iekārtas ir slēgtas. Tajā arī norādīts, ka būtu jāveic politikas pasākumi, lai nodrošinātu euro skaidrās naudas pieejamību.

³⁷ Skatīt Komisijas iniciatīvu par euro banknošu un monētu likumīga maksāšanas līdzekļa darbības jomu un ietekmi Komisijas 2023. gada darba programmā ([Komisijas 2023. gada darba programma – galvenie dokumenti \(europa.eu\)](#)).

³⁸ 83 % nozares organizāciju un 77 % patērētāju organizāciju piekrita, ka patērētāji ir apmierināti ar MKAP iekļautajiem pakalpojumiem (pārējo respondentu atbildes bija “nezinu”). Sīkāku informāciju skatīt *Deloitte* pētījumā Nr. 1, 77. lpp.).

³⁹ [The EBIC common principles for bank accounts switching](#). Līdz 2009. gada beigām tika īstenoti kopējie banku kontu maiņas principi. *EBIC* paziņoja, ka tos īsteno visas dalībvalstis. Tomēr īstenošana bija nepilnīga un neatbilstoša. Sīkāku informāciju skatīt <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0127&from=EN>.

⁴⁰ Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 1 desmit dalībvalstīm bija jāveic tikai nelielas izmaiņas esošajā regulējumā, divās dalībvalstīs tika veiktas būtiskas izmaiņas, bet trijās dalībvalstīs tika ieviests jauns maiņas pakalpojums (sīkāku informāciju skatīt 53. lpp.).

⁴¹ Šīs tehniskās problēmas, kas radās atsevišķos gadījumos, ietvēra iepriekšējā konta slēgšanu, pirms jaunais konts sāka darboties; jaunas debetkartes/kreditkartes izsniegšanu pēc iepriekšējo karšu deaktivizēšanas; ar debetkartēm veikalos veikto darījumu un/vai tiešā debeta maksājumu iekasēšanu tikai dažas nedēļas pēc darījuma veikšanas, kā rezultātā tika piedzīti parādi.

Kā norādīts 27. panta ziņojumā, ikgadējo maiņas gadījumu skaits dažādās dalībvalstīs būtiski atšķiras. Atsevišķās dalībvalstīs ir ievērojams maiņas gadījumu skaits⁴², un dažās no tām ir vērojama pieauguma tendence, bet citās dalībvalstīs maiņas gadījumu skaits ir ļoti mazs⁴³.

Maiņas apmēru var ietekmēt vairāki faktori⁴⁴. Piemēram, maiņas pakalpojums attiecas uz maksājumu kontiem, bet ne uz citiem finanšu produktiem (piemēram, hipotekārajiem kredītiem un ieguldījumiem), ar kuriem maksājumu konts var būt saistīts. Turklāt patērētājiem var būt tikai ierobežota izpratne par pakalpojumu un viņi ne vienmēr var būt informēti par to vai pat var tikt atturēti no tā izmantošanas. Citi iespējamie iemesli ir nepietiekama finanšpratība un pieņēmums, ka pakalpojuma maiņa ļaus ietaupīt tikai ierobežotā apmērā, nevēlēšanās zaudēt savu maksājumu konta numuru un kļūdainu maksājumu veikšanas risks.⁴⁵

Tomēr MKD maiņas noteikumu mērķis bija nevis palielināt maiņas gadījumu skaitu, bet gan atvieglot maiņu, lai tādējādi palielinātu konkurenci. Ņemot vērā (labi funkcionējoša) maiņas pakalpojuma vispārējo pieejamību, šķiet, ka mērķis atvieglot maiņu ir sasniegts. Tomēr būtu lietderīgi veikt papildu pasākumus, it īpaši nolūkā uzlabot patērētāju informētību par viņu tiesībām mainīt maksājumu kontu.

Atšķirībā no iekšzemes situācijām pašlaik nav pieejams maiņas pakalpojums gadījumos, kuros iesaistīti maksājumu pakalpojumu sniedzēji no dažādām dalībvalstīm. Tā vietā 11. pantā nododošajam maksājumu pakalpojumu sniedzējam ir noteikts pienākums sniegt palīdzību (piemēram, sniegt informāciju un pārskaitīt līdzekļus) patērētājiem tikai tad, ja viņi pauž nodomu atvērt maksājumu kontu pie maksājumu pakalpojumu sniedzēja, kas atrodas citā dalībvalstī. Kā liecina *Deloitte* pētījums Nr. 1, patērētāju interese par pārrobežu piekļuvi maksājumu kontam ir maza, lai gan tā, iespējams, pieaugs saistībā ar neobanku izplatību⁴⁶. Daži faktori, kas var ietekmēt intereses līmeni, varētu būt vēlme atrasties fiziski tuvu bankai, valodas barjera un tas, ka iekšzemes kontus var izmantot visā ES.

⁴² Piemēram, Dānijā vai Francijā. Sīkāku informāciju sk. 1. tabulā — *Ikgadējo maiņas gadījumu skaits* saskaņā ar 27. panta ziņojumu.

⁴³ Piemēram, Bulgārijā, Grieķijā, Kiprā, Maltā, Portugālē vai Rumānijā. Sīkāku informāciju sk. 1. tabulā — *Ikgadējo maiņas gadījumu skaits* saskaņā ar 27. panta ziņojumu. 2022. gada Eiroparometra aptauja par mazumtirdzniecības finanšu pakalpojumiem un produktiem ir uzrādījusi augstākus maiņas rādītājus. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2666>.

⁴⁴ Par uzvedības perspektīvu attiecībā uz iemesliem, kāpēc patērētāji nemaina finanšu produktus, sk. pētījumu *Applying behavioural insight to encourage consumer switching of financial products* – ES Publikāciju birojs (europa.eu).

⁴⁵ Īpašajā Eiroparometra 2016. gada aptaujā par finanšu produktu un pakalpojumu maiņu kopumā kā divi galvenie iemesli, kādēļ patērētāji nemaina pakalpojumu sniedzēju, tika minēti fakts, ka patērētāji ir apmierināti ar pašreizējo pakalpojumu sniedzēju, un fakts, ka viņi nekad nav apsvēruši iespēju mainīt pakalpojumu sniedzēju (*Finanšu produkti un pakalpojumi — 2016. gada jūlijs — Eiroparometra aptauja (europa.eu)*).

⁴⁶ Plašāku informāciju par neobankām sk. *Deloitte* pētījuma Nr. 1 120. lpp.

5. IESPĒJAMO TURPMĀKO AR MAIŅU SAISTĪTO PASĀKUMU NOVĒRTĒJUMS

5.1. Iespēja paplašināt 10. pantā minēto maiņas pakalpojumu, attiecinot to arī uz pārrobežu maiņu

Maiņas pakalpojuma paplašināšana, iekļaujot arī pārrobežu gadījumus, atvieglotu maksājumu kontu maiņu uz citām dalībvalstīm, padarot to tikpat vienkāršu kā konta maiņa vienā un tajā pašā dalībvalstī.

Pastāv vairāki un dažādi veidi, kā paplašināt pašreizējo maiņas pakalpojumu attiecībā uz gadījumiem vienā dalībvalstī, attiecinot to arī uz maiņas gadījumiem starp divām dalībvalstīm (piemēram, dažādu maiņas pakalpojumu savstarpēja savienošana valsts līmenī vai standartizēta ES mēroga maiņas pakalpojuma izveide, kas aizstātu esošās iekšzemes maiņas sistēmas). Otrā varianta gadījumā process būtu vienkāršāks, taču tas būtu saistīts ar radikālākām IT pārmaiņām dažādām ieinteresētajām personām⁴⁷.

Abi varianti būtu tehniski iespējami. Tomēr, pamatojoties uz aplēstajiem maiņas rādītājiem, paredzamās izmaksas (vienreizējās izmaksas un kārtējās izmaksas) ievērojami pārsniegtu paredzamos ieguvumus: vienreizējās izmaksas abiem variantiem tiek lēstas aptuveni 840 miljonu EUR apmērā, bet kārtējās izmaksas — apmēram 158 miljoni EUR gadā⁴⁸. Tomēr (atkārtotie) ieguvumi (galvenokārt patērētājiem⁴⁹) būtu tikai aptuveni 41 miljons EUR gadā⁵⁰. Turklāt, ņemot vērā (gaidāmo) zemo pārrobežu maiņas līmeni, patērētāju organizācijas neuzskata maiņas pakalpojuma paplašināšanu pārrobežu gadījumos par prioritāti (savukārt kredītiestādes neredz nekādas priekšrocības un norāda uz valodas barjerām, fizisko attālumu un citiem šķēršļiem).

5.2. Izvērtējums par tādas sistēmas izstrādi, kas nodrošinātu maksājumu automātisku pārvirzīšanu

Maksājumu automātiskas pārvirzīšanas sistēma nodrošinātu, ka noteiktu laiku pēc tam, kad patērētājs ir nomainījis maksājumu kontus, maksājumi uz iepriekšējo (“veco”) kontu tiktu pārvirzīti uz viņa jauno kontu. Tā mazinātu iespējamās bažas, sniedzot papildu pārliecību, ka ienākošie maksājumi nonāks pareizajā kontā. Tā arī atvieglotu maiņu un tādējādi palielinātu konkurenci. Šāds automātisks pārdresēšanas pakalpojums jau pastāv Nīderlandē kā iekšzemes maiņas pakalpojuma papildu funkcija. Maksājumu automātiskas pārvirzīšanas

⁴⁷ Pētījumā tika ņemtas vērā šādas dažādas ieinteresētās puses: patērētāji, kompetentās iestādes (valstu kompetentās iestādes vai ES līmeņa kompetentā iestāde), kreditori/debitori (visas trešās personas, ar kurām patērētājiem var būt periodiski maksājumi, tiešā debeta maksājumi vai regulārie maksājumi), MPS un citi (vai nu MPS, kas darbojas kolektīvi, valstu kompetentās iestādes, vai ES kompetentās iestādes, ja nav skaidrs, kura no ieinteresētajām personām segs izmaksas). Sīkāku informāciju skatīt *Deloitte* pētījumā Nr. 2, 76. lpp.

⁴⁸ Šie skaitļi attiecas tikai uz patērētājiem attiecībā uz visām iespējām (5.1., 5.2. un 5.3.). MPS segtu lielāko daļu vienreizējo izmaksu (835 miljonus EUR) un lielāko daļu kārtējo izmaksu (150 miljonus EUR). Sīkāku informāciju skatīt *Deloitte* pētījuma Nr. 2 84. lpp.

⁴⁹ Lai aprēķinātu patērētāju regulāros ieguvumus, *Deloitte* pētījumā Nr. 2 ir ņemti vērā ieguvumi, kas saistīti ar īsāku laika patēriņu maiņas veikšanai un ieguvumi, kas saistīti ar to, ka nav jāērķinās ar lielāku neveiksmīgu maksājumu skaitu, kā arī ieguvumi, kas saistīti ar iespējamiem ietaupījumiem no (papildu) patērētājiem, kuri veic maiņu uz citu kontu. Sīkāku informāciju skatīt *Deloitte* pētījumā Nr. 2, 77. lpp.

⁵⁰ Lai pēc 20 gadiem sasniegtu rentabilitāti, būtu nepieciešams panākt, lai pārrobežu maiņas rādītājs pārsniegtu 4,2 % (salīdzinājumā ar aplēsto 0,2 % pārrobežu maiņas līmeni). Sīkāku informāciju skatīt *Deloitte* pētījuma Nr. 2 97. lpp. Varianti (5.1. un 5.3.) netiktu uzskatīti par efektīviem, pat pamatojoties uz augstākiem maiņas rādītājiem, kas norādīti 2022. gada Eirobarometra aptaujā par mazumtirdzniecības finanšu pakalpojumiem un produktiem.

sistēmu varētu izveidot atsevišķās dalībvalstīs vai ES kopumā. Lai izveidotu šādu sistēmu ES līmenī, vispirms būtu jāizveido pārrobežu maiņas pakalpojums. Šādu sistēmu varētu izveidot dažādos veidos (piemēram, sistēmu, kurā jaunā konta informācija tiktu iekļauta kļūdu ziņojumos, kas tiek nosūtīti bankām, kuras mēģina veikt pārskaitījumu uz slēgtu kontu; sistēmu, kurā pārvirzīšanas tabulas tiktu integrētas banku maršrutēšanas sistēmās; un atsevišķas centrālās klīringa sistēmas izveidi maiņas informācijas pārvaldībai).

Tomēr, ņemot vērā aplēstos maiņas rādītājus, paredzamās izmaksas (vienreizējās izmaksas un kārtējās izmaksas) ievērojami pārsniegtu paredzamos ieguvumus. Jebkura varianta vienreizējās izmaksas tiek lēstas 1–5 miljardu EUR apmērā. Šo variantu ikgadējās kārtējās izmaksas svārstās no 228 miljoniem EUR līdz 782 miljoniem EUR par automatisku pārvirzīšanu iekšzemes līmenī un no 461 miljoniem EUR līdz 1 miljardam EUR par automatisku pārvirzīšanu ES līmenī apvienojumā ar maiņas pakalpojumu⁵¹. Tomēr (ikgadējie kārtējie) ieguvumi (galvenokārt patērētājiem) būtu tikai aptuveni 80 miljoni EUR no automatiskas pārvirzīšanas iekšzemes līmenī un 154 miljoni EUR no automatiskas pārvirzīšanas ES līmenī⁵².

5.3. Izmaksu un priekšrocību izvērtējums par maksājumu kontu pārnēsāmību visā Savienībā

Pilnīga konta numura pārnēsāmība visā ES nozīmētu, ka, mainot maksājumu kontu ES, būtu iespējams saglabāt to pašu maksājumu kontu numuru. Patērētājiem vairs nebūtu jāpaziņo kreditoriem un/vai debitoriem, ar kuriem tie veic regulārus darījumus, savs jaunais maksājumu kontu numurs, un kreditoriem/debitoriem nebūtu jāatjaunina grāmatvedības sistēmas. Viena un tā paša konta numura saglabāšana nodrošinātu patērētājiem pārliecību, ka visi ienākošie maksājumi nonāks pareizajā maksājumu kontā. Tas mazinātu iespējamās bažas un atvieglotu maiņu ne tikai iekšzemē, bet arī pāri robežām. Tas veicinātu konkurenci.

Maksājumu kontu numura pārnēsāmību varētu organizēt dažādos veidos. Viens no variantiem būtu pārnēsāt esošo *IBAN* un to savienot ar jaunu *IBAN* aizmugursistēmā (patērētājs to ne vienmēr zinātu). Alternatīvs variants būtu izveidot aizstājvārdu, ko varētu sasaistīt ar esošo *IBAN* un paziņot debitoriem/kreditoriem. Mainot kontus, aizstājvārdu (t. i., priekšgalsistēmā) varētu sasaistīt ar jaunu *IBAN* aizmugursistēmā (arī to patērētājs ne vienmēr zinātu). Trešais un fundamentālāks variants būtu aizstāt visus esošos *IBAN* ar jauniem ES *IBAN* (jauns pārnēsams kontu numurs). Tas ir vienīgais variants, kad kontu numurs būtu patiesi pārnēsams un kā aizmugursistēmas identifikators būtu nepieciešams tikai *BIC*, lai bankas varētu noteikt kontu atrašanās vietu.

Ņemot vērā aplēstos maiņas rādītājus, paredzamās izmaksas (vienreizējās izmaksas un kārtējās izmaksas) ievērojami pārsniegtu paredzamos ieguvumus. Vienreizējās izmaksas tiek lēstas 7–22 miljardu EUR⁵³ apmērā, bet šo variantu īstenošanas kārtējās izmaksas būtu

⁵¹ MPS segtu lielāko daļu vienreizējo un kārtējo izmaksu. Kompetentās iestādes segtu tikai vienreizējās izmaksas (no 2 līdz 12 miljoniem EUR), un kreditori/debitori segtu vien kārtējās izmaksas (no 20 līdz 40 miljoniem EUR).

⁵² Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 2 šo variantu gadījumā nebūtu iespējams gūt peļņu — pat tad, ja maiņas rādītājs būtu augsts.

⁵³ Izvēloties jauna pārnēsama konta numura variantu, vienreizējās izmaksas būtu aptuveni 22 miljardi EUR.

aptuveni 1 miljards EUR gadā⁵⁴. Savukārt (kārtējie) ieguvumi (galvenokārt patērētājiem un kreditoriem/debitoriem) būtu tikai no 151 miljona EUR līdz 242 miljoniem EUR gadā⁵⁵.

Kā liecina *Deloitte* pētījums Nr. 1, nozaru organizācijas neuzskata, ka konta numura pārnesamība būtiski ietekmētu maiņu. Patērētāju organizācijām ir dažādi viedokļi⁵⁶, bet tās neuzskata pārrobežu maiņas pakalpojuma izveidi par prioritāti.

Pamatojoties uz pētījuma rezultātiem, ir skaidrs, ka šie iespējamie papildu pasākumi varētu vēl vairāk atvieglot maksājumu kontu maiņu ES. Tomēr, tā kā izmaksas patlaban ievērojami pārsniegtu paredzamos ieguvumus, šajā posmā tās var nešķīst pamatotas.

6. PAŠREIZĒJO PASĀKUMU EFEKTIVITĀTE UN VAJADŽĪBA PĒC PAPILDU PASĀKUMIEM, LAI PALIELINĀTU FINANSIĀLO IEKĻAUTĪBU UN PALĪDZĒTU NEAIZSARGĀTĀM PERSONĀM SAISTĪBĀ AR PĀRMĒRĪGĀM PARĀDSAISTĪBĀM

Pieklūve maksājumu kontam ir būtiska, lai cilvēki varētu piedalīties ekonomikā un sabiedrības dzīvē. Tas ir ļoti svarīgs finansiālās iekļautības instruments. Eiropas Savienībā to patērētāju īpatsvars, kuriem ir maksājumu konts, kopumā ir (ļoti) augsts. Saskaņā ar jaunākajiem, datubāzes *Global Findex* 2021. gada izdevuma datiem vidēji 95 % ES iedzīvotāju vecumā no 15 gadiem ir vismaz viens maksājumu konts⁵⁷. Šis īpatsvars pēdējos gados ir palielinājies (par četriem procentpunktiem kopš 2017. gada). Tas var būt saistīts ar dažādiem faktoriem: digitālajām finansēm, bezmaksas digitālo kontu ieviešanu un faktu, ka MKD nodrošina tiesības uz pamata bankas kontu.

Tomēr datubāzes *Global Findex* 2021. gada izdevums uzrāda ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm. Lai gan daudzās dalībvalstīs vairāk nekā 95 % iedzīvotāju (vecumā no 15 gadiem) ir maksājumu konts, dažās citās dalībvalstīs šis īpatsvars ir ievērojami mazāks⁵⁸. Datubāzē *Global Findex* arī uzsvērtas atšķirības starp patērētāju veidiem, it īpaši neaizsargātām personām⁵⁹. *Deloitte* pētījums Nr. 1 parādīja arī to, ka nozares un patērētāju organizāciju ieskatā bezpajumtnieku un imigrantu gadījumā pastāv vislielākais risks, ka viņiem nebūs maksājumu konta. MKD jau paredz juridiskas tiesības uz MKAP (arī neaizsargātām personām) par samērīgu tarifu. Jautājums par to, vai MKD būs jāgroza, lai vēl vairāk stiprinātu finansiālo iekļautību, piemēram, attiecībā uz MKAP tarifiem, tiks izvērtēts

⁵⁴ MPS segtu lielāko daļu vienreizējo un kārtējo izmaksu, ja vien šis variants netiktu īstenots, aizstājot visus pašreizējos *IBAN* ar ES *IBAN*. Šādā gadījumā kreditori/debitori segtu vairāk nekā pusi no vienreizējām izmaksām (12 miljardi EUR).

⁵⁵ Saskaņā ar *Deloitte* pētījumu Nr. 2, lai pēc 20 gadiem sasniegtu rentabilitātes sliekšni, būtu nepieciešams panākt valsts mēroga maiņas rādītājus 8 % apmērā (salīdzinājumā ar aplēsto faktisko maiņas rādītāju 1 % apmērā) un pārrobežu maiņas rādītāju 2,4 % apmērā (salīdzinājumā ar aplēsto faktisko maiņas rādītāju 0,3 % apmērā).

⁵⁶ 42 % patērētāju organizāciju atbildēja ar “nē” uz jautājumu, vai ES mēroga maksājumu kontu pārnesamība būtiski mainītu situāciju attiecībā uz kontu maiņu, it īpaši pārrobežu mērogā. Sīkāku informāciju skatīt *Deloitte* pētījumā Nr. 1, 59. lpp.

⁵⁷ 2022. gada Eiropas aptaujā par mazumtirdzniecības finanšu pakalpojumiem un produktiem uzrādītie skaitļi ir nedaudz zemāki par datubāzes *Global Findex* 2021. gada datiem.

⁵⁸ Piemēram, 69 % Rumānijā, 84 % Bulgārijā un 88 % Ungārijā.

⁵⁹ Neaizsargātība (piemēram, bezdarbs, zems izglītības vai ienākumu līmenis) maz ietekmē to, vai kādam ir vai nav maksājumu konts tajās dalībvalstīs, kurās ir ļoti augsts to cilvēku īpatsvars, kuriem ir maksājumu konts, savukārt tajās dalībvalstīs, kurās ir mazāks to cilvēku īpatsvars, kuriem ir maksājumu konts, šādām neaizsargātām personām ir mazāka iespēja, ka tām būs maksājumu konts.

sīkāk saskaņā ar labāka regulējuma standartiem. Varētu būt lietderīgi papildu nelegislatīvi pasākumi, piemēram, EBI pamatnostādnes par NILLD un MKD mijiedarbību, kā arī izpratnes veicināšanas pasākumi dažās dalībvalstīs.

Papildu šķēršļus finansiālajai iekļautībai var radīt digitalizācija. Digitalizācija dažādos veidos var palīdzēt palielināt finansiālo iekļautību (piemēram, nodrošinot tiešsaistes piekļuvi banku pakalpojumiem jebkurā laikā), taču apjomīga digitalizācija var arī mazināt fizisko piekļuvi (filiālēm un bankomātiem) un radīt grūtības patērētājiem, kuriem nav digitālo prasmju vai piekļuves digitālajām ierīcēm. Faktiski bankomātu un filiāļu skaita mazināšanās pēdējos gados ir samazinājusi maksājumu pamatpakalpojumu pieejamību⁶⁰. Komisija cenšas risināt šos jautājumus vairākos veidos. Konkrētāk, Komisija strādā, lai veicinātu finanšpratību (Līgumā noteiktās kompetences robežās). Kopā ar ESAO Komisija ir izstrādājusi finanšu kompetences sistēmu pieaugušajiem⁶¹, kas īpaši ietver digitālo finanšpratību. Komisija un ESAO pašlaik gatavo līdzīgu kompetences sistēmu jauniešiem. Kā izklāstīts kapitāla tirgu savienības rīcības plānā⁶², Komisija arī izvērtē iespēju ieviest prasību, ka dalībvalstīm jāveicina mācību pasākumi finanšu izglītības atbalstam. Turklāt Komisija ir gatava turpināt atbalstīt dalībvalstis finanšpratības un iekļaušanas jomā, izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu.⁶³ Līdz šim tā ir īstenojusi aptuveni 20 tehniskā atbalsta projektus, sākot no projektiem par plašākiem tematiem, piemēram, atbalstu valsts finanšpratības stratēģiju īstenošanai, līdz konkrētākām jomām, kas aptver sabiedrības novecošanu, privātos ieguldītājus vai digitālo pratību⁶⁴. Kā izklāstīts iepriekš (3.3. punktā), jautājums par skaidras naudas pieejamību un pieņemšanu tiek risināts.

Komisija nesēn sāka pētījumu par ES patērētāju pārmērīgām parādsaistībām un to sekām. Pētījums sniegs pārskatu par ES mājsaimniecību un patērētāju pārmērīgām parādsaistībām, ņemot vērā COVID-19 ietekmi uz mājsaimniecību pārmērīgām parādsaistībām.

7. PIEMĒRI AR DALĪBVALSTU PARAugPRAKSI, KĀ SAMAZINĀT PATĒRĒTĀJU ATSTUMTĪBU NO PIEKĻUVES MAKSĀJUMU PAKALPOJUMIEM

Dalībvalstis ir veikušas vairākus dažādus pasākumus, lai transponētu MKD un novērstu vai ierobežotu finansiālo atstumtību attiecībā uz piekļuvi maksājumu pakalpojumiem, kas var kalpot kā paraugprakse.

Lai atvieglotu piekļuvi MKAP un novērstu atstumtību, vismaz vienā dalībvalstī ir mehānisms, kā izraudzīties konkrētu kredītiestādi, kas nodrošinātu MKAP tādām patērētājam, kura pieteikumi MKAP saņemšanai ir noraidīti. Šāds mehānisms praksē var ievērojami atvieglot piekļuvi MKAP, it īpaši tiem patērētājiem, kuri ir neaizsargāti vai kuriem dažas bankas ir samazinājušas risku. Tikai dažas dalībvalstis ir izdevušas norādījumus kredītiestādēm par MKD un NILL/TFN prasību mijiedarbību gadījumos, kad klientiem nav pastāvīgas adreses vai standarta dokumentu. Lai risinātu personu apliecinošu dokumentu jautājumu, vienā

⁶⁰ Skatīt arī [EBA Consumer Trend Report \(europa.eu\)](https://www.eba.europa.eu/en/consumer-trend-report).

⁶¹ [The Commission and OECD-INFE publish a joint framework for adults to improve individuals' financial skills \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/en/commission-and-oecd-infe-publish-a-joint-framework-for-adults-to-improve-individuals-financial-skills).

⁶² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM:2020:590:FIN>.

⁶³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1.–16. lpp.).

⁶⁴ Tehniskā atbalsta projekta piemērs finanšpratības veicināšanai dalībvalstīs: [Protecting consumers and enhancing financial literacy \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/en/protecting-consumers-and-enhancing-financial-literacy).

dalībvalstī tika izveidota sistēma, kas ļauj sociālajiem darbiniekiem apliecināt tāda bezpajumtnieka identitāti, kas vēlas atvērt maksājumu kontu.

Nolūkā ierobežot ar MKAP saistītās izmaksas, dažas dalībvalstis pieprasa, lai MKAP tiktu nodrošināti bez maksas visiem iedzīvotājiem vai tikai īpaši neaizsargātām grupām. Citos gadījumos dalībvalstis ir noteikušas skaidrus un zemas tarifu ierobežojumus, piemēram, absolūtā izteiksmē vai relatīvā izteiksmē (piemēram, attiecībā uz citiem maksājumu kontiem). Citas dalībvalstis ir izveidojušas dažādas tarifu noteikšanas shēmas, lai neaizsargātiem patērētājiem nodrošinātu izdevīgākus nosacījumus.

Lai veicinātu izpratni, vairākas dalībvalstis ir veikušas pasākumus nolūkā informēt patērētājus un vairot viņu izpratni par MKAP, it īpaši izmantojot bukletus, rokasgrāmatas un informāciju tīmekļa vietnēs. Dalībvalstis ir izstrādājušas arī daudzas iniciatīvas, lai uzlabotu finansiālo iekļautību, izmantojot dažādas finanšpratības programmas⁶⁵.

8. SECINĀJUMS

MKD mērķi ir 1) radīt pārredzamību un nodrošināt maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, 2) nodrošināt patērētājiem piekļuvi maksājumu kontiem (ar pamatfunkcijām) un 3) atvieglot maksājumu kontu maiņu.

Kopumā MKD ir palīdzējusi nodrošināt maksājumu kontu tarifu pārredzamību un salīdzināmību. Konkrētāk, tā ir nodrošinājusi minimālo saskaņotības līmeni, it īpaši nosakot standartizētu terminoloģiju (kas ir daļēji vienota ES līmenī), kopējas veidnes ziņošanai par tarifiem, kas saistīti ar maksājumu kontiem, vienotu maiņas procesu un ES līmeņa tiesības uz piekļuvi MKAP. Tomēr dažas dalībvalstis, transponējot MKD, ir radījušas papildu jaunu tiesību aktu slāni, nevis aizstājušas esošos tiesību aktus, un tas padara valsts un ES tiesisko regulējumu vēl sadrumstalotāku. Nozīmīgākās neparedzētās sekas ir dokumentu par maksājumu kontu tarifu līmeņiem dublēšanās dalībvalstīs, kurās jau bija pieejami dokumenti ar tādu pašu informāciju. MKD ierosinātie pasākumi (konkrētāk, salīdzināšanas tīmekļa vietnes) var uzlabot pārredzamību un patērētāju iespējas salīdzināt tarifus. Tomēr daži aspekti joprojām ir jāuzlabo, un pārrobežu pārredzamība un salīdzināšana vēl aizvien nav iespējama izmantotās terminoloģijas atšķirību un valodas barjeru dēļ.

MKD ir arī nodrošinājusi, ka patērētājiem ir pieejami MKAP, ko piedāvā visas vai daudzas kredītiestādes katrā dalībvalstī. To ES patērētāju īpatsvars, kuriem ir maksājumu konts, kopumā ir (ļoti) augsts, un kopš MKD stāšanās spēkā tas ir vēl vairāk pieaudzis. Dažās dalībvalstīs MKAP ir plaši izmantoti. Piemēram, atsevišķās dalībvalstīs, kurās iepriekš bija augstāks iedzīvotāju bez maksājumu konta īpatsvars, ir bijis ievērojams pieaugums. Tomēr dažās citās valstīs MKAP izmantošanas līmenis bija diezgan zems. Salīdzinoši zēmam apguves līmenim var būt dažādi iemesli (piemēram, standarta kontu plašā pieejamība, bezmaksas tiešsaistes konti, patērētāju trūkums un dažos gadījumos MKAP tarifi). Tomēr MKD mērķis bija nevis obligāti panākt MKAP plašu izmantošanu, bet drīzāk veicināt finansiālo iekļautību un nodrošināt visiem patērētājiem MKAP pieejamību. Ņemot vērā MKAP vispārējo pieejamību, šķiet, ka šis mērķis kopumā ir sasniegts. Tomēr īpašos gadījumos var rasties grūtības. EBI ir sniegusi papildu norādījumus par MKD un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu mijiedarbību. Varētu būt lietderīgi veikt

⁶⁵ Pārskatu par valstu pasākumiem skatīt [Financial education | Eiropas Banku iestāde \(europa.eu\)](https://www.eiropa.eu/finance/financial-education).

arī papildu pasākumus, it īpaši, lai palielinātu patērētāju informētību par viņu tiesībām uz MKAP.

MKD arīdza nodrošināja visiem ES patērētājiem iespēju viegli mainīt kontus iekšzemē, bieži vien bez maksas. Kā liecina 27. panta ziņojums, ikgadējais maiņas gadījumu skaits dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Atsevišķās dalībvalstīs maiņas līmenis ir nedaudz pieaudzis (vairākos gadījumos ir vērojama augšupejoša tendence), bet citās dalībvalstīs tas ir bijis ļoti zems. Iemesli varētu būt vairāki un dažādi, arīdza tas, ka maiņas pakalpojums attiecas tikai uz maksājumu kontiem (bet ne uz citiem finanšu produktiem, piemēram, hipotekāriem aizdevumiem un ieguldījumiem), un ierobežota patērētāju informētība par maiņas pakalpojumu, kā arī apmierinātība ar pašreizējo pakalpojumu sniedzēju un tas, ka daži patērētāji nekad nav apsvēruši iespēju mainīt pakalpojumu sniedzēju. Tomēr MKD maiņas noteikumu mērķis bija nevis obligāti palielināt maksājumu kontu maiņas gadījumu skaitu, bet gan palielināt konkurenci, atvieglojot patērētājiem maksājumu kontu maiņu. Ņemot vērā (labi funkcionējoša) maiņas pakalpojuma vispārējo pieejamību, šķiet, ka mērķis atvieglot maiņu ir sasniegts. Būtu lietderīgi veikt papildu pasākumus, it īpaši nolūkā palielināta patērētāju informētību par viņu tiesībām uz maiņu.

Papildu pasākumus varētu īstenot, lai nākotnē vēl vairāk atvieglotu maiņu Eiropas Savienībā (t. i., maiņas pakalpojuma paplašināšana, attiecinot to arī uz pārrobežu gadījumiem; nodrošināt maksājumu automatisku pārvirzīšanu vienā un tajā pašā dalībvalstī vai uz citu dalībvalsti un no tās; vai nodrošināt maksājumu kontu numuru pilnīgu pārnēsamību visā ES). Tomēr, ņemot vērā to, ka šo pasākumu izmaksas ievērojami pārsniegtu paredzamos ieguvumus, pašlaik tās var šķist nepamatotas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija kopā ar šo ziņojumu neiesniedz tiesību akta priekšlikumu. Jautājums par to, vai ir nepieciešams grozīt MKD, vēlākā posmā būs jāapsver sīkāk un saskaņā ar labāka regulējuma standartiem, it īpaši ņemot vērā EBI pamatnostādnes par mijiedarbību starp MKD un NILL noteikumiem. Komisija turpinās uzraudzīt direktīvas īstenošanu un izpildi dalībvalstīs.